

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.ф.н. Георги Каприев

за материалите, представени за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ на ПУ „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование 2. Хуманитарни науки; професионално направление

2.1. Филология (Антична и западноевропейска литература: сравнително литературознание)

В конкурса за ‘доцент’, обявен в Държавен вестник, бр. 33 от 17 април 2018 г. и в интернет-страница на ПУ „Паисий Хилендарски“ за нуждите на Катедра по история на литературата и сравнително литературознание към Филологическия факултет, кандидатстват гл. ас. д-р **Дияна Николова-Багалева** и гл. ас. д-р **Младен Влашки**, и двамата от Катедра по история на литературата и сравнително литературознание към Филологическия факултет на ПУ.

Изправени сме пред труден избор. Документи са подали двама колеги, достойни за придобиване на длъжността ‘доцент’ не от вчера. Жанрът „становище“ възпрепятства цитирането на показателите и числата, потвърждаващи твърдението. Затова заявявам обобщаващо: приложената документация показва, че еднозначен избор не може да бъде направен пряко въз основа на академичната и преподавателската им дейност, доколкото и при двамата показателите са не само изпълнени, но и преизпълнени – специфичните изисквания са удовлетворени и надминати. И двамата имат солидна и иновативна педагогическа практика в програми на различни нива; водили са дипломанти; участвали са в проекти; имат не малобройни национални и международни изяви и интернационални специализации; и двамата са автори на учебници и учебни пособия; били са съставители на сборници; имат дейност, популяризираща научни резултати. Качеството е респектиращо, а там, където по един параметър количеството при единия надвишава, то се компенсира от обратно съотношение по друг параметър.

Еднозначно решение не може да бъде взето и въз основа на публикациите, приложени към конкурсната документация. Извън хабилитационните трудове, и двамата посочват и текстове, издадени преди защитите на докторатите им, които обаче не са в пряка връзка с дисертациите. Д-р Николова представя 20 статии на български, руски и английски (4 от тях издадени извън България – в Чехия и Македония), от които 8 са по темата на хабилитационния труд (и са съдържателно инкорпорирани в него), а другите са в тематичния кръг на конкурса; към това са добавени съавторства в 12 учебника и учебни помагала, както и друг тип публикации. Д-р Влашки посочва 11 статии на български, руски и немски (три от тях издадени съответно в Русия, Германия и Австрия), 7 от които в корелация с хабилитацията, както и два учебни тома. Тук количествените показатели клонят в полза на д-р Николова. Трябва обаче да се отбележи,

че броят на публикациите и при двамата кандидати е достатъчен. Трябва още да се подчертае, че и при двамата става дума за качествени – самостоятелни и оригинални – научни текстове с приносна по темите им значимост. Погледът следва да се насочи към хабилитационните трудове, с които те влизат същински в конкурса.

Д-р Младен Влашки представя „**Рефлексии на Виенската модерност в българската литература от края на XIX и началото на XX век**“ (Хермес 2018). Монографията се помещава в 199 страници: авторският текст е до стр. 147, библиографията до стр. 157, а върху останалите са приложени непубликувани текстове (между тях и преведеният от д-р Влашки текст на Траянов за спектакъла „Младият крал“). Изследването стъпва коректно върху методологическата плоскост на сравнителната и историческа културология (т.нар. „културен трансфер“) с оглед на Виенската модерност и се състои от две части: за Иван Шишманов (взет като модел за ранните „целеви“ влияния на този процес) и Теодор Траянов – активен в късния етап на процеса; представен не само като реципиент, но и като деец. Редом с анализи на произведения и културни жестове, монографията извежда неизвестни за академичната публика текстове, създадени при „трансферните практики“ на двамата. След методологическото и историческо въведение, бива разгърната първата част с нейните три фокуса: Отношенията на Шишманов с Виенското „Die Zeit“; реакцията му на книгата „Еврейската държава“ от Т. Херцл; непубликуваната му младежка повест, включваща „студия“ за Пратера. Втората част запълва серия от „бели петна“ в творческото изграждане на Траянов; извежда влиянието на Виенската модерност в ранната му лирика; тълкува „Младият крал“ от Траянов/Караджов на сцената на Фолксопер. Работата завършва със стегнато обобщение. Монографията на д-р Влашки съдържа несъмнено приносни моменти. Успоредно с откриването на факти и връзки в обема на централната и свързаните с нея теми, заедно със серия убедителни интерпретации, значимо е представянето на ред „изгубени“ или досега неизвестни документи (особено в Приложението), макар този принос да не е част от собствено авторския текст.

Ако имам някакви съдържателни възражения, те са към главата „Литературният резултат...“. Прякото реципиране на Шишмановото описание на Пратера от страна на А. Константинов се нуждае от допълнителни аргументи. Засега то остава силно спекулативно; неслучайно най-срещаните думи в доказателствената част са „навярно“, „вероятно“ и „възможно“. Главата заема 20 страници (42-62): половината от частта за Шишманов, и 1/7 от целия авторов текст. Формално-съдържателен проблем на монографията е изобилието от ортографични и граматически грешки. Практически няма страница, върху която да липсва поне една; в

приложението намаляват, но не изчезват. Не става дума само за реда куриози от типа: „грепата и идеите на нейния водач“ (с. 35), но и за изкривени изписвания, особено притеснителни при цитирането на неиздавани документи: не винаги става ясно чие е отклонението от правописната норма. При литератора д-р Влашки, допускам, става дума главно за резултат от скоростното подготвяне на текста. То се отразява и във формалните му характеристики, при това не единствено в скромността на обема и нередките вътрешни повторения (само едно от тях е в бел. 85 и 91). Авторът сам отбелязва основния проблем: определя „текстовете в книгата“ като Fallstudien (с. 9, бел. 5), каквито те и са. Щудирането на отделен „случай“ и дори набор от такива не може да формира фундаментално изследване, изискващо изчерпателност и собствена предметна и методологическа база, каквито са изискванията към всеки хабилитационен текст. Сегашната монография на д-р Влашки е свързана по метод и частично по предмет с дисертацията му [„Литературни и театрални проекции на драматургията на ‚Млада Виена‘ в България до 1944 г.“ (2015); монографичен вариант: силната ‚Млада Виена‘ в млада България...“ (2017)]. Той го отбелязва, твърдейки: „Разбира се, че настоящата книга може да се чете и самостоятелно“ (с. 10), откъдето се разбира, че е препоръчително да се четат заедно. Органичната връзка между тях се фиксира не само от факта, че две от студиите върху Траянов, залегнали в хабилитационния труд, безпроблемно намират място в монографичното издание на дисертацията (2017:172-185;324-334), без да са били нейна част (което не важи за 2017:190-192 – относно Шишманов). Съществени са и преносите между тях (напр. 2018:бел. 6; бел. 27 и др., но и 2017:188). Естествени в тази ситуация са съпаденията при заявяването на методологическия апарат (2017:11,15; 2018:7-8) и частично при визираната литература (2017:15сл.; 2018:64,98сл.). Характеризиранията на ‚Млада Виена‘ и на общата ѝ българска рецепция съпадат с разбираема неизбежност (2017:31-66; 2018:7-22,143сл.). Без да повтаря (с някои изключения) текстуално дисертацията, хабилитацията е методологически, а в известна степен и предметно зависима от нея.

Д-р Дияна Николова-Багалева представя хабилитационния текст **„Транспозиции на пасторалното в Бел епок“** (УИ „Паисий Хилендарски“ 1918), който е въвн от методологическа и съдържателна кореспонденция с дисертацията ѝ [„Идеята за човека в старогръцката лирика (архаика и класика)“ – 2008]. Общият обем е 414 страници: до стр. 378 върви авторският текст, останалите са заети от библиографията. Монографията е разпределена в пет количествено неравни глави: очертава се характерът на Бел епок и мястото на пасторалното в нея; тълкува се пасторалът като метамодел; детайлно се проследяват новите удоволствени пространства; специално се анализират метаморфозите на пасторала в сценичните изкуства, литературата и визуалните артистични форми. Авторката отбелязва липсата на български обстояни

изследвания върху Бел епок, но и насочва към трудно обозримото множество текстове в световната наука, както за епохата като цялост, така и за нейни сегменти. Оригиналноста и самостоятелността на своето изследване д-р Николова гарантира чрез производството на уникална гледна точка: употребите на пасторалното в културата на Бел епок (предварителен евристичен ход е разобличаването на предразсъдъка за изчезването на феномена след Романтизма). Д-р Николова доказва пасторала като метамодел (а не система от литературни жанрове). Вкарвайки в действие разгърнат методологически апарат, следващ най-вече стиловете на „Анали“ и т.нар. Чикагска социологическа школа, не еклектично съчетавани с похвати, разработени от други меродавни мислители на съвременността, тя извежда спецификите на пасторалното в Бел епок, полагайки ги върху дълбок исторически фон, тръгващ от архитипичните му антични му форми, през Ренесанса, чак до първата половина на XIX в. Д-р Николова доказва иновативното „внедряване“ на *loci amoeni* през Бел епок в собствено градските рамки, но не в централните на естблишмънта, а където се изграждат алтернативите. В унифициращия мегаполис пасторалното изявява персоналното, уникалното, екстремно-авангардното, подрива конформното. То става носител на нови мисловни и естетически модели на епохата, минаващо през практически всички артистични формати, подпомагайки разгръщането и на стиловете от 20-те и 30-те години на XX в., които вече не ползват пряко от неговите ресурси. На тълкуване са подложени както елитарни, така и масови феномени на пасторалното; обхванати са и съвсем нови за тогава топови на удоволственото, като напр. плажа или тенискорта, както и експанзиращите форми на рекламата и тиражната графика, популярните музикални жанрове (оперетата) и т.н. Погледът е насочен към ситуацията в Париж – артистичният образец за онзи период, която се изследва до най-тънки детайли: във фокус влизат автори и творби, неставали обект на специални изследвания не само в българската наука. Заедно с това – през “Руските сезони“ – се постига типологично определяне на културната стилистика, доминираща в тогавашна Европа: на нейния интернационален и синкретичен характер – вплетеност на природните и технически науки с всички „изящни“ и „приложни“ изкуства. Хабилитационният труд на д-р Николова е предметно всеобхватно и изчерпващо, съдържателно и методологично базисно изследване. То е проведено със скрупулъзност, която на места може да му се припише и като недостатък: желанието за всеобозримост понякога разсейва хода на аргументацията. Може да се добави, че стремежът към безостатъчно изпипване (забелязах напр. общо една ортографична грешка – бел. 74) не е стигнал до унифициране на заглавията в илюстрациите; за отбелязване е, че е останала малка част от повторенията, установени в академично обсъжданата предна версия на текста.

При така стоящите обстоятелства гласувам длъжността **доцент** по настоящия конкурс да **бъде присъдена** на д-р **Дияна Николова-Багалева**.

02 септември 2018 г.

Изготвил становището

(проф. д.ф.н. Георги Каприев)